

Remissvar

Ju2025/01727

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till ju.13@regeringskansliet.se

BLF:s yttrande över Ju2025/01727 Utkast till lagrådsremiss Privatkopieringsersättning

BLF_Fotograferna – tidigare Bildleverantörernas Förening – har inbjudits att lämna synpunkter på utkastet till lagrådsremiss Privatkopieringsersättning.

Om BLF_Fotograferna

BLF_Fotograferna, nedan BLF, är en yrkes- och branschorganisation för den som arbetar professionellt med bild, film eller video med ett redaktionellt inslag. Vi har funnits sedan 1950 och genom vårt servicebolag BLF Bildhantering AB erbjuder vi branschservice till fotografer, filmare, videoproducenter, bildbyråer, bildköpare, nyhetsgrafiker, museer, organisationer och jurister inom upphovsrätt. Vi bevakar upphovsrätten och ger årligen ut guider med rekommendationer kring prissättning, leveransvillkor och praktisk upphovsrätt.

BLF är medlem i Bildupphovsrätt och Bonus Copyright Access och vi är en fristående del av Journalistförbundet. BLF Bildhantering är styrelsemedlem och delägare i Coordination of European Picture Agencies Press Stock Heritage, CEPIC, en internationell organisation för bildbyråer och bildföretag med 600 medlemmar från 20 länder.

Omfång

BLF lämnar synpunkter som främst berör våra medlemmar och andra upphovspersoner som verkar inom fotografi och rörlig bild. Men vi för även fram annat som kan bidra till en mer rättsfunktionell och förståelig lagstiftning på upphovsrättsområdet. Vi instämmer även med det yttrande som Journalistförbundet lämnar.

Sammanfattning

BLF välkomnar förslaget att äntligen anpassa regleringen av privatkopierings-ersättningen så att fler skyddade verk och prestationer omfattas av ersättningsordningen för den aktuella inskränkningen. Bildskaparna har inte erhållit någon ersättning för denna användning trots att det i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/29/EG av den 22 maj 2001 om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället ("Infosoc-direktivet") är angivet att medlemsländerna, för det fall de väljer att föreskriva en inskränkning för privatkopiering, måste garantera att upphovspersonerna får en rimlig kompensation för kopieringen.

Att lämna bildskaparna utanför har förutom den uppenbara förlusten av ersättning även skapat en undanträngningseffekt som medfört en nedvärdering av bildskaparnas arbete eftersom deras verk och prestationer har kopierats utan ersättning. Och med det sagt så avstyrker vi med enfaset förslaget att undanta fotografisk bild från ersättningsordningen.

Avsnitt 1. Lagtext.

Vi avstyrker förslaget till lagtext i 26 K § av flera skäl. Sverige har fått kritik för att vi författar lagtext som inte står för sig själv utan att det ofta krävs läsning av författningskommentarer för att kunna förstå vad som avses. Här har vi även ett begrepp "förvärvssyfte" som riskerar att uppfattas som allt för exkluderande. Vi föreslår en annan skrivning som bättre omfattar de verk och prestationer som avses.

Förslag:

26 k § När en näringsidkare i sin yrkesmässiga verksamhet tillverkar, till landet inför, eller från utlandet till en konsument säljer anordningar som är särskilt ägnade för framställning av exemplar av verk för privat bruk, har upphovsmän och rättighetsinnehavare vars ensamrätt inskränkts enligt 12 § och därmed påverkas ekonomiskt, rätt till ersättning av näringsidkaren enligt 26 l §. Upphovsmän och rättighetsinnehavare som endast i obetydlig omfattning påverkas ekonomiskt av inskränkningen har dock inte rätt till ersättning.

6.2 Rätten till ersättning

Vi tillstyrker förslaget på sidan 38 att ”*Rätten till ersättning ska knytas till inskränkningen av ensamrätten. Genom ensamrätten har upphovsrätten sin utgångspunkt för hur individens skapande ska skyddas och respekteras men också när den rätten kan inskränkas. Vi avstyrker däremot skrivningen på sidan 39 att De upphovsmän vars verk utnyttjats i förvärvssyfte ska ha rätt till ersättning.*

Vi menar att den skrivningen riskerar att bli för exkluderande. Verk och prestationer som nyttjats officiellt eller i ett kommersiellt sammanhang borde omfattas av ersättningsordningen. Genom att införa skrivningen om att *Upphovsmän (och rättighetshavare)* som endast i obetydlig omfattning påverkas ekonomiskt av inskränkningen har dock inte rätt till ersättning* kan det undvikas att privatpersoners bilder som förekommer i ett stort antal i icke kommersiella sammanhang på sociala medier och i övrigt på internet inte blir en del av ersättningsordningen även om dessa bilder självfallet också kopieras av privatpersoner. *Vår skrivning.

Motsvarande rätt till ersättning bör gälla för flertalet närstående rättighetshavare, sidan 42.

BLF avstyrker med emfas förslaget om att utesluta rättighetshavare till fotografisk bild från ersättningsordningen.

I utkastet förs det fram att det ”I praktiken innebär nuvarande reglering att ersättning endast i begränsad omfattning utgår till framställare av fotografiska bilder.” Det må vara korrekt men är direkt kopplat till att Sverige inte implementerade ”Info-Socdirektivet” på ett korrekt sätt. I dagsläget är det bara stillbilder i rörligt material som omfattas och en del av de bilderna kan mycket väl vara fotografisk bild. Gränsdragningen mellan vad som är en fotografisk bild och vad som är ett fotografiskt verk är minst sagt komplicerad och vilar i mångt och mycket på gamla värderingar som tyvärr drabbar yrkesfotograferna.

Vi har i tidigare remissvar tagit upp problemet med att ha en lagstiftning som särskiljer två så liknande förfaranden. Att en bildjournalist som tar rörliga bilder på en presskonferens har en viss nivå av skydd för sitt skapande medan ett annat om personen under samma uppdrag tar stillbilder är inte rättstryggt. Och i fallet med privatkopieringsersättningen skulle det kunna leda till att bildjournalisten omfattas av ersättningsordningen för det rörliga men eventuellt inte för stillbilderna. Fotografi blir på det sättet nedvärderat av staten jämfört med annat skapande inom upphovsrättsområdet. Och det i sin tur undergräver förtroendet för upphovsrätten.

På sikt borde begreppet fotografisk bild tas bort ur upphovsrättslagen alternativt att det tas fram nya författningskommentarer som förklarar på ett tydligt sätt vad som avses.

Det kan i sammanhanget nämnas att ”originalitet” allt oftare lyfts fram som ett krav för att uppnå verkshöjd. Här vill vi gärna lyfta fram ordet unicitet. En bild tagen av en privatperson alternativt en yrkesperson kan bildmässigt tyckas amatörmässig eller professionell men inte originell och kan ibland tack vare sin unicitet användas både i tidningar, TV och i andra kommersiella sammanhang. Den rättighetshavaren ska självfallet omfattas av ersättningsordningen för privatkopiering. I våra nordiska grannländer skiljer man inte på fotografisk bild och fotografisk bild vad gäller inskränkningen för privatkopiering.

Dessutom görs det idag inte någon skillnad på fotografisk bild och fotografiskt verk i de lagrum för avtalslicenser som fotografiområdet omfattas av. Det enda rimliga är att fotografisk bild omfattas av ersättningsordningen för privatkopiering och att det är den ekonomiska avgränsningen som blir filtret för att ersättningen hamnar rätt och då företrädesvis hos yrkespersonerna.

Om lagstiftaren väljer att undanta fotografisk bild från ersättningsordningen kan det få långtgående konsekvenser och starkt bidra till en apart lagstiftning som parterna inte kan enas kring.

6.3 Ersättningsgrundande anordningar

Ersättningsrätten ska inte längre gälla anordningar för analog upptagning, sidan 47.

Vi avstyrker förslaget att ersättningsrätten inte längre ska gälla för anordningar för analog upptagning.

Det är viktigt att lagstiftningen i så stor utsträckning som möjligt är teknikneutral. I utkastet på sidan 76 står det att det rör sig om ”små belopp” och då finns det ingen anledning att gå teknikföretagen till mötes i den delen. Dessutom går det inte att veta om analoga upptagningar kan få ett ekonomiskt uppsving precis som vinylskivan fått de senaste åren. Om lagstiftaren ändå väljer att gå vidare med förslaget borde det i författningskommentarerna tydligt framgå vilken sorts teknik som avses. Det finns annars en risk att analog kopiering av en boksida på exempelvis ett foto också hamnar utanför det som det ska betalas för.

Stockholm den 24 oktober 2025.

Tommy Winterskiöld Vestlie, ordförande **Putte Salminen**, senior rådgivare

BLF_Fotograferna / BLF Bildhantering AB

Box 1116

111 81 Stockholm

Tfn: 08-555 963 10

Mejl: info@fotograferna.se

www.fotograferna.se